

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 6 (8)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 6-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

6

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Karabayev R.Z. Raqamli iqtisodiyot: nazariy asoslari va O‘zbekistonda rivojlanish yo‘nalishlari.....	8
Ubaydullayeva N.A. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda kichik biznes korxonalarining rivojlanish strategiyalari: nazariy yondashuvlar.....	11
Xatamov A.A. Raqamli transformatsiya asosida ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida moliyaviy resurslarni boshqarishni takomillashtirish.....	15
Yokubjonova X.Yo. Co-marketing strategiyasining ekoturizmni brendlashiga integratsiyasi: metodologik yondashuv va amaliy natijalar.....	19
Yusupova M.B., Jamoliddinova (Usmonova) S.S. Ustama xarajatlarni tasniflash va uning mahsulot tannarxini shakllantirishdagi ahamiyati.....	24
Abdug‘ofurova O.M., Yusupova M.B. Ishlab chiqarish korxonalarida tannarxni kalkulyatsiya qilish va uni takomillashtirish yo‘llari.....	27
Xojiboyev M.Sh. Xorijiy tajribalarni O‘zbekiston nodavlat oliy ta’lim muassasalari boshqaruv hisobi tizimiga moslashtirish: nazariy asoslar va amaliy istiqbollari.....	31
Исраилова Д.К. Глобализация в условиях демографического кризиса: социально-экономические риски.....	38
Qurbonova X.I. Bozor iqtisodiyotida davlatning makroiqtisodiy muvozanatni ta’minlash va inqirozga qarshi siyosati.....	43
Asqarov A.H. Oliy o‘quv yurti talabalarida moliyaviy savodxonlikni aniqlash me’zonlari (noiqtisodiy yo‘nalishi talabalar misolida).....	47
Yunusova S.A., Turg‘unboyev A.A. Eko-mehmonxona tushunchasi, turlari va asosiy xususiyatlari.....	51
Barnayev Z.Sh. Xizmat ko‘rsatish sohasi korxonalari raqobatbardoshligining mazmun-mohiyati va xususiyatlari.....	55
Bobokulov A.A. Erkin iqtisodiy zonalar va kichik sanoat zonalarining hududiy iqtisodiy integratsiyaga ta’siri.....	59
Рахимжонов Б.Б., Рахимжонов Б.Б. Инновационные процессы как фактор развития промышленных предприятий.....	63
Matmusayev M.O. Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari.....	67
Raxmatjonova G.E. Ishlab chiqarish korxonalarining asosiy vositalari buxgalteriya hisobini xalqaro andozalar talablari bo‘yicha takomillashtirish.....	72
Kamoldinova N.A. Ayollar tadbirkorligi faoliyatida raqamli integratsiya darajasini baholash.....	76
Xaitova M.K. Raqamli platformalar orqali biznes modellarini yangilash va kompaniyalar strategik imkoniyatlarini kengaytirish.....	81
Yo‘ldashev M., Sotvoldiyev U. Davlat byudjetini taqchilligi va uni kamaytirish mexanizmlari.....	85
Maribjonov B.I., Arabboyev J.S. Tuman mahalliy byudjetidan moliyalashtiriladigan maktabgacha va maktab ta’limi tashkilotlarining 4-guruh xarajatlarining tahlili.....	88
Ro‘ziyev Sh.Sh. Hududiy iqtisodiy rivojlanishda mahalliy ishlab chiqarishni boshqarishning zamonaviy usullari.....	92
Nematov G‘.G‘., Sotvoldiyev U.K. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tishning iqtisodiy asoslari va istiqbollari: deкупpling indeksi tahlili.....	95
Karimov D.M., Mustafayeva H. Xorij tajribasi asosida O‘zbekistonda pensiya tizimini takomillashtirish....	99
Ermatova S.I. Sanoat korxonalarida majburiyatlar tarkibi va moliyaviy barqarorlikning empirik tahlili (Andijon viloyati to‘qimachilik korxonalari misolida).....	104
Ermatov M.S. Sun’iy intellekt va mehnat bozorida raqamli inqilob: tahdidmi yoki kelajak imkoniyatimi?....	107
Azizova H.A. Raqamli transformatsiya sharoitida sanoat korxonalarining investitsion-innovatsion faoliyatini takomillashtirish yo‘llari.....	111
Юсупов А.С., Джангабаева Г.П. Международный рынок акций: содержание, виды и особенности..	114
Xusanova Z.R. Andijon viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning xususiyatlari.....	119
Abdulazizov A.A. Energetika tarmog‘i korxonalarida ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	122
Norov A.E., Fazliddinov Sh.Sh., Erkinov X.X. Liderlik va motivatsiya o‘rtasidagi munosabatga ta’sir etuvchi omillar.....	126
Атаханова Ш.С., Мирхамидова Д.Н. Цифровая трансформация как инструмент достижения ESG-целей в нефтегазовой сфере Республики Узбекистан.....	131
Toxirov J.R. Mijozlarga yo‘naltirilgan raqamli marketing asosida savdo xizmatlarini modernizatsiya qilish.	136

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 6-son 2026 yil

Sulaymonova F., Ro‘zimov B. Online ta’lim xizmatlari bozorining kengayishi natijasida an’anaviy ta’lim sektorida yuz berayotgan iqtisodiy o‘zgarishlar.....	140
Zayavitdinova N.M. Hududda xizmat ko‘rsatish korxonalari faoliyatini boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	143
Odilova M.A. Kimyo sanoatidagi korxonalar faoliyatida resurslardan samarali foydalanish.....	147
Axmedova D.N. Mintaqaviy raqamli tayyorlik indeksining hududiy iqtisodiy o‘lishga ta’siri.....	151
Sapayeva N.K. O‘zbekiston to‘qimachilik sanoatida yashil transformatsiya va B2B raqamli marketing asosida barqaror rivojlanish modeli.....	155
Allayarov S. Startup financing mechanisms: a comparative analysis of angel investment, venture capital, bank lending, and state grants.....	158
Махмудов О.Х. Moliya tizimining boshqa iqtisodiy tizimlar bilan aloqadorligi.....	162
Ibragimova M.M. “Yashil iqtisodiyot” va “Yashil tadbirkorlik” tushunchalarining iqtisodiy mazmuni va evolyusion transformatsiyasi.....	167
Olimjonov A. Korxona faoliyatining samaradorligini oshirishda moliyaviy barqarorlik va rentabellik ko‘rsatkichlari o‘zaro bog‘liqligini tahlil qilish.....	171
Rakhimboeva B.D. Analysis of the economic situation of the development of export activities of small businesses in Uzbekistan.....	174
Raxmatova F.Y. To‘qimachilik korxonalarida aylanma iqtisodiyot modelini joriy etishning iqtisodiy mexanizmlari.....	178
Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik mahsulotlarini brendlash va bozorda pozitsiyalashning strategik yondashuvlari.....	181
Navruzova G.U. Theoretical models and institutional mechanisms, forms and structures of cooperation between education and manufacture.....	184
Djumayeva S.K. Yashil investitsiya muhitini shakllantirishda raqamli iqtisodiyotning makroiqtisodiy ta’siri (O‘zbekiston hududlari misolida).....	188
Pardayev TN., Muqimov A.R. Boymirzayev K.M. Jismoniy shaxslar tomonidan olib kiriladigan tovarlardan bojxona to‘lovlarini undirishni takomillashtirish.....	193
Ибодуллоева З.С. Экономические стимулы внедрения водосберегающих технологий в аграрном секторе Узбекистана.....	199
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini yaxshilashda innovatsion yondashuvlar va raqamli vositalar.....	203
Raxmatova S.S. Turizmni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘ziga xos xususiyatlari.....	207
Umarova M.M. Foreign brand spillovers and export performance of smes in emerging economies: a panel data analysis.....	212
Karimova F.A. Ekoturizmni barqaror rivojlantirishning xorijiy tajribasi va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari.....	217
Raxmanov B.I. Investitsiya siyosatini amalga oshirish mexanizmini takomillashtirish.....	221
Ashurova G.N. Charm-poyabzal sanoati korxonalarida sifatni boshqarish tizimini takomillashtirish yo‘llari.....	225
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	228
Эгамназарова Г.Ш. Рақамли тенгсизлик: давлатлар ва тармоқлар ўртасидаги технологик узилишларни камайтириш йўллари.....	232
Mamanazarov M.A. Iqtisodiy o‘lishni rag‘batlantirishda milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning xorij tajribasi.....	236
Химматов А.Х. Йўл корхоналарини хусусийлаштиришнинг афзалликлари ва оқибатлари.....	241
Kambaraliyeva I.S. Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat bozorining transformatsiyasi va raqamli ko‘nikmalarning ahamiyati.....	244
Muxiddinov T.Sh. Jizzax viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish yo‘nalishlari.....	248
Sayxdodjayeva N.I. Ijtimoiy va ekologik audit: barqaror rivojlanishni ta’minlashda zamonaviy nazorat mexanizmi.....	253
Fayzullayev J.N. Milliy iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	257
Tursunova N.X. «Xayot sug‘urtasining iqtisodiy mohiyati va uning aholi moliyaviy xavfsizligini ta’minlashdagi roli».....	261
Abdishukurova G.M., Bozorboyev A.R. Sug‘urta kompaniyasi balansini “Risk tetraedri” modeli asosida baholash.....	266
Abdurasulova M.O. Zamonaviy iqtisodiyot nazariyasi asoschilari.....	270

Vaxidov A. Buxgalteriya hisobining tarkibiy tuzilishi - moliyaviy va boshqaruv hisobi.....	273
Turg‘unova T., Muftaydinov Q. Iqtisodiy zonalarda ekologik tadbirkorlikni investitsion va innovatsion qo‘llab-quvvatlashning xorijiy tajribalari.....	277
Kurbanov F.U. Raqamli iqtisodiyotning moliyaviy xizmatlar bozoriga ta’siri.....	283
Umarov T.S. Qurilish sanoati korxonalari iqtisodiy barqarorligini statistik baholashning nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish.....	287
Rahimova N.A. Kichik biznes subyektlarida inson resurslarini boshqarish tizimidagi muammolari va ularni bartaraf etishda zamonaviy yondashuvlar.....	291
Yangiboyev U.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy menejment tizimini takomillashtirishning nazariy-uslubiy asoslari va amaliy yo‘nalishlari.....	295
Махкамова Н.С. Роль зеленых облигации в финансировании проектов устойчивого развития.....	299
To‘xtarova F.Y. Analysis of tourism insurance practices and their economic efficiency.....	304
Anvarov Sh.D. O‘zbekiston qimmatli qog‘ozlar bozorida investitsion muhitni rivojlantirishning institutsional va infratuzilmaviy omillari.....	308
Xalmirzayev O.A. Ko‘p obyektli savdolarida Vickrey-Clark-Groves mexanizmining samaradorligi tahlili....	313
Zaidov I.I. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozorida raqobat munosabatlarini boshqarish mexanizmlari.....	318
Rahimova N.A. Inson kapitalini boshqarishning tashkilot raqobatbardoshligiga ta’siri.....	321
Gulimboyev S.I., Rejapov X.X. O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida ta’lim kreditlarining iqtisodiy ahamiyati....	324
Bardiyev S.U. Mintaqada raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy samaradorligini baholash: Xorazm viloyati misolida.....	328
Qulmatova S.S. Mahalla tizimida oziq-ovqat ta’minoti zanjirini IoT va sun’iy intellekt texnologiyalari asosida intellektual boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish.....	332
Aminov S.S. Mintaqada qurilish sohasidagi innovatsion rivojlanishga ta’sir etuvchi omillar.....	336
Дадабоева М.М. Кичик бизнесинг иқтисодий тармоқлари бўйича ривожланиш тенденциялари.....	340
Numonjonova N.A. Kichik biznesni rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish	344
Абдулазизов А.А. Гидроэнергетика саноати ва унда ресурс тежаш жараёнларининг хорижий тажрибалари.....	348
Muradov O.U. Sanoat korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo‘yicha xorijiy tajribalar va ulardan foydalanish imkoniyatlari.....	352
Saidova M.J. Xorijiy mamlakatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish tajribasi va uni O‘zbekistonda qo‘llash yo‘nalishlari.....	356
Umirova G.Sh. Qurilish materiallari ishlab chiqarish korxonalarida rentabellik ko‘rsatkichlari asosida iqtisodiy samaradorlikni baholash metodikasini takomillashtirish.....	360
Narmanov U.A., Nazarov J.B., Tursunaxmadov X.Sh. Moliyaviy risklarning iqtisodiy ahamiyati va uni boshqarishning zarurligi: risk tushunchasi va uning turlari.....	365
Nosirov S.N. Barqaror moliyalashtirish global bozorlari: zamonaviy tendensiyalar va rivojlanish muammolari.....	369
Farmanov J.Z., Sanetullaev A.E. Modeling of economic basis and forecast indicators of innovation transformation processes in agricultural entrepreneurship.....	373
Mirzataev S.M. Integration of digital and smart technologies in increasing the ecological resilience of the agricultural system.....	376
Kidirniyazov A.Sh. Development of artificial intelligence-based service monitoring systems for construction quality control.....	379
Абдуллаева Ш.Э. Халқаро индекслар асосида ижтимоий ҳимоя тизимини молиялаштириш.....	382
Mirjalolova M.M. Sun’iy intellekt texnologiyalarining O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik samaradorligini oshirishdagi o‘rni.....	389
Baytanov O‘.M. Sanoat korxonalarida mahsulot sifatini boshqarishning tarmoq xususiyatlari.....	394
Умаров А.Т. Особенности развития социальной сферы в Узбекистане.....	400

2. Townsend P. Poverty in the United Kingdom. Monograph. — London: Penguin Books, 1979. — 1216 p.
3. Todaro M.P., Smith S.C. Economic Development. 13th Edition. Textbook. — Boston: Pearson Education, 2021. — 860 p.
4. Buzyrev V.V., Fedoseev I.V. Planirovanie na stroitel'nom predpriyatii. Uchebnik. — M.: Knorus, 2018. — 320 c.
5. Nazirov Sh.X. Qurilish iqtisodiyoti va menejmenti. Darslik. — Toshkent: G‘afur G‘ulom, 2015. — 280 b.
6. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. 'Mehnat bozori va sanoat statistikasi' yillik to‘plamlari (2021–2025 yy.).
7. Umarov T. Andijon viloyati qurilish sanoati korxonalarining iqtisodiy o‘shish ssenariylari va ekonometrik modellashirish // Iqtisodiyot va ta’lim jurnali. — Toshkent, 2026. — №2. — B. 45-52.

UDK: 334.722

**KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH
TIZIMIDAGI MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISHDA ZAMONAVIY
YONDASHUVLAR**

**ПРОБЛЕМЫ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В
МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ И СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИХ УСТРАНЕНИЮ**

**PROBLEMS IN THE HUMAN RESOURCE MANAGEMENT SYSTEM IN SMALL
BUSINESSES AND MODERN APPROACHES TO ELIMINATING THEM**

Rahimova Nargiza Akram qizi

Qarshi davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti
Inson resurslarini boshqarish yo‘nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada kichik biznes subyektlaridagi inson resurslarini boshqarish jarayonida uchraydigan asosiy muammolar hamda ularni bartaraf etishning zamonaviy yondashuvlari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida kichik biznes korxonalarida malakali kadrlarni jalb qilish va saqlab qolish, xodimlarni rag‘batlantirish, kasbiy rivojlantirish hamda samarali boshqaruv tizimini shakllantirish bilan bog‘liq muammolar o‘rganildi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, HR analitika, avtomatlashtirilgan rekruting tizimlari, masofaviy ta’lim platformalari va zamonaviy motivatsiya usullarining inson resurslarini boshqarish samaradorligini oshirishdagi ahamiyati yoritildi. Tadqiqot natijalari kichik biznes subyektlarida inson resurslarini boshqarish jarayonlarini takomillashtirish, mehnat unumdorligini oshirish hamda korxonalarning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiluvchi amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, inson resurslarini boshqarish, HRM, xodimlarni motivatsiyalar, raqamli texnologiyalar, HR analitika, kadrlar boshqaruvi, mehnat unumdorligi.

В данной статье проанализированы основные проблемы, возникающие в процессе управления человеческими ресурсами в субъектах малого бизнеса, а также рассмотрены современные подходы к их решению. В ходе исследования были изучены вопросы, связанные с привлечением и удержанием квалифицированных кадров, мотивацией сотрудников, их профессиональным развитием и формированием эффективной системы управления в малых предприятиях. Кроме того, освещена роль цифровых технологий, HR-аналитики, автоматизированных систем подбора персонала, платформ дистанционного обучения и

современных методов мотивации в повышении эффективности управления человеческими ресурсами. Результаты исследования позволяют разработать практические рекомендации, направленные на совершенствование процессов управления человеческими ресурсами, повышение производительности труда и укрепление конкурентоспособности субъектов малого бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, управление человеческими ресурсами, HRM, мотивация сотрудников, цифровые технологии, HR-аналитика, управление персоналом, производительность труда.

This article analyzes the main challenges encountered in the process of human resource management in small business entities and examines modern approaches to overcoming them. The study investigates issues related to attracting and retaining qualified employees, motivating staff, supporting professional development, and establishing an effective management system in small enterprises. Furthermore, the role of digital technologies, HR analytics, automated recruitment systems, distance learning platforms, and modern motivation methods in improving the effectiveness of human resource management is highlighted. The findings of the study provide practical recommendations aimed at enhancing human resource management processes, increasing labor productivity, and strengthening the competitiveness of small business entities.

Keywords: small business, human resource management, HRM, employee motivation, digital technologies, HR analytics, personnel management, labor productivity.

Kichik biznes subyektlari — bu mustaqil mulkchilikka asoslangan, cheklangan miqdordagi xodimga va yillik aylanmaga ega bo‘lgan kichik korxonalar, mikrofirmalar va yakka tartibdagi tadbirkorlardir. Ular iqtisodiyotda bozordagi o‘zgarishlarga tez moslashishi, yangi ish o‘rinlarini yaratishi va xususiy tashabbuslarni ro‘yobga chiqarishi bilan muhim rol o‘ynaydi [1]. O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini qo‘llab-quvvatlashga alohida e‘tibor qaratilgan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 08.08.2013 yildagi PQ-2022-son qaroriga muvofiq, O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi, Moliya vazirligi, Tashqi iqtisodiy aloqalar, investitsiyalar va savdo vazirligining, Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki, O‘zbekiston Savdo-sanoat palatasi va Fermerlar kengashining Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki huzurida respublika mintaqalarida hududiy filiallari, shuningdek xorijiy davlatlardagi vakolatxonalari bo‘lgan Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining eksportini qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasini tashkil etish to‘g‘risidagi taklifi qabul qilingan [2].

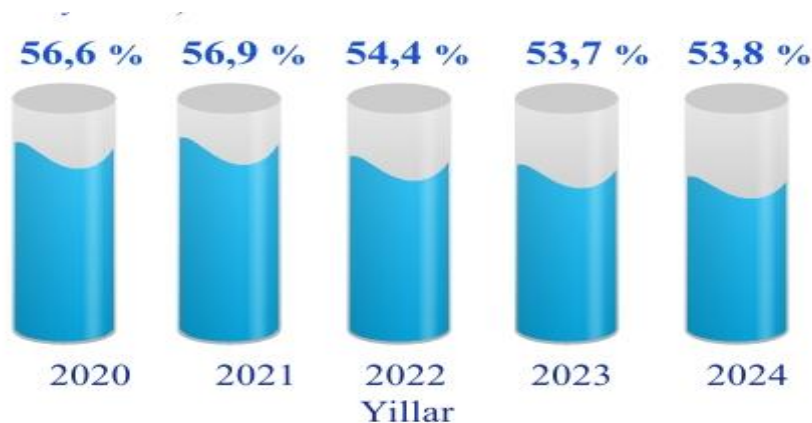
O‘zbekiston Respublikasida kichik biznesni rivojlantirish va bandlikni ta‘minlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda inson kapitalini rivojlantirish, mehnat bozorini modernizatsiya qilish hamda inson resurslarini samarali boshqarishga qaratilgan qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi, Prezident farmon va qarorlarida kadrlar salohiyatini oshirish hamda zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish masalalariga alohida e‘tibor qaratilgan. Masalan, O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining V-bo‘limida “Xodimlarni kasbga tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish” to‘g‘risida bir qancha moddalar keltirib o‘tilgan [3].

Kichik biznes subyektlarida samarali inson resurslarini boshqarish (HR) tizimini joriy etish biznes muvaffaqiyatiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Kichik biznesda HR jarayonlarini avtomatlashtirish, mehnat unumdorligini oshirish, xodimlarni rag‘batlantirish hamda samarali boshqaruv dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida ushbu dolzarb masalalarga oydinlik kiritildi va ularga amaliy yechimlar taklif etildi.

Mazkur tadqiqotda kichik biznes subyektlarida inson resurslarini boshqarish bilan bog‘liq muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishning zamonaviy yondashuvlarini o‘rganish maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Xususan, mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, maqolalar hamda me‘yoriy-huquqiy hujjatlar tahlil qilinib, inson resurslarini boshqarishning nazariy asoslari va amaliy jihatlari o‘rganildi. Tadqiqot davomida qiyosiy tahlil usuli yordamida kichik biznes subyektlarida qo‘llanilayotgan inson resurslarini boshqarish amaliyotlari

yirik korxonalaridagi HR tizimlari bilan taqqoslandi hamda ularning o‘ziga xos xususiyatlari aniqlandi. Olingan ma’lumotlar asosida kichik biznes subyektlarida inson resurslarini boshqarish samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy yondashuvlar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika Agentligining 2024-yil 1-oktyabrdagi ma’lumotlariga ko‘ra, ushbu vaqt mobaynida O‘zbekistonda faoliyat yuritayotgan kichik korxona va mikrofirmalar soni 399,0 mingtani tashkil etgan. Kichik tadbirkorlik subyektlarining soni har 1000 aholiga 13,2 birlikni tashkil qilgan.

1-rasm. Kichik biznes subyektlari YAIMdagi ulushi sezilarli darajada oshib bormoqda [4]

2024- yilning yanvar-sentyabrida YAIM tarkibida kichik tadbirkorlik subyektlarining ulushi 53,8,% ni tashkil qilib, 2023- yilning tegishli davriga nisbatan 0,1 punktga ko‘paygan.

Kichik biznes subyektlari quyidagi asosiy yo‘nalishlarda faoliyat yuritadi:

1) Savdo 2) Sanoat 3) Qurilish 4) Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligi 5)Yashash va ovqatlanish xizmatlari 6)Tashish va saqlash 7)Axborot va aloqa 8)Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar 9) Boshqa xizmat ko‘rsatish turlari. Mazkur sohalarning mehnat talabchanligi yuqori bo‘lgani sababli inson resurslarini samarali boshqarish korxonalar faoliyatining muhim omili hisoblanadi. Xususan, xodimlarni jalb qilish, ularni saqlab qolish va malakasini oshirish masalalari kichik biznesning barqaror rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Hozirgi kunda nafaqat, kichik biznes subyektlari balki, o‘rta biznes korxonalari ham bir qancha HR boshqaruvi muammolariga duch kelishmoqda. Bularidan biri bu- moliyaviy resurslarning yetishmasligi. Raqamli iqtisodiyot davrida har bir soha raqamlashib borar ekan, HR tizimi ham yangi tizim va texnologiyalarga ehtiyoj sezadi. Endigina faoliyatini boshlagan kichik biznes subyektlari, ishlab chiqarishdan ham tashqari aynan, xodimlar tizimi uchun mablag‘ sarflashga qiynalishadi. Bunday vaziyatda ko‘pgina vazifalarni, bir kishi bajarishiga to‘g‘ri keladi. Masalan, bir korxonadagi HR ham hujjatlar yurituvchi, ham psixolog ham ish boshqaruvchi bo‘lishi mumkin. Ammo bunday malakali HR mutaxassislarini kichik biznes subyektlariga jalb qilish oson emas.

Yana bir muammo bu – xodimlarning motivatsiyasini oshirish. Kichik biznes subyektlarida ish haqi darajasining katta korxonalarga nisbatan pastligi motivatsiyaga ta’sir qiladi. Bundan tashqari, bunday korxonalarda treninglar va xodimlar rivojlanishiga kamroq e’tibor qaratiladi. Ba’zi kichik biznes subyektlarida esa, hattoki, HR bo‘limi ham mavjud bo‘lmaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kichik biznes subyektlarida inson resurslarini boshqarish bilan bog‘liq muammolarni bartaraf etishda zamonaviy HR yondashuvlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Xususan, xodimlarni rivojlantirish, ularni rag‘batlantirish va korporativ madaniyatni shakllantirishga qaratilgan amaliyotlar tashkilot samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bunday yondashuvlarning muvaffaqiyatli namunalaridan biri sifatida O‘zbekistondagi yirik chakana savdo tarmog‘i bo‘lgan Korzinka tajribasini keltirish mumkin. Kompaniyaning asoschisi Zafar Hoshimov faoliyatini 1996-yilda atigi bir nechta xodimga ega bo‘lgan "Anglesey Food" nomli kichik "uy oldidagi do‘kon" (convenience store) shaklida boshlagan. Bugungi kunda esa tarmoq mamlakat bo‘ylab 140 ga yaqin do‘kon va minglab xodimlarni birlashtirgan ulkan ekotizimga aylandi [5].

"Korzinka"ning kichik biznesdan yirik korporatsiyaga o'tish davridagi HR (Inson resurslari) evolyutsiyasi va xodimlar bilan munosabati quyidagi jihatlari bilan ajralib turadi:

1. Kichik biznes bosqichidagi muammo: Professionallikning yetishmasligi

Kompaniya ilk tashkil etilgan yillarda O'zbekistonda "supermarket madaniyati" va bu soha uchun tayyor kadrlar mavjud emas edi. Savdo sohasidagi xodimlarga nisbatan jamiyatda nufuz past bo'lgan, tizimli o'qitish mexanizmlari bo'lmagan.

2. Yiriklashish jarayonidagi HR yechimlari va yondashuv

Kompaniya o'sgani sari xizmat ko'rsatish sifatini bir xil standartda ushlab turish uchun xodimlarga bo'lgan munosabatni tubdan o'zgartirdi:

- **Kassir va sotuvchi kasbi nufuzini oshirish:** Kompaniya O'zbekistonda birinchilardan bo'lib xizmat ko'rsatish xodimlariga nisbatan "oddiy ishchi" qarashini o'zgartirib, ularni korporativ madaniyatning asosiy bo'g'ini sifatida qadrlay boshladi. Xodimlar uchun maxsus, qulay va zamonaviy formalar, muloqot standartlari joriy etildi.

- **Ichki akademiyaning tashkil etish:** Do'konlar soni ko'paygach, professional kadrlar yetishmovchiligini yengish uchun kompaniya o'zining ichki o'qitish tizimini (Korzinka Akademiyasi) yo'lga qo'ydi. Har bir yangi yollangan xodim mijozlar bilan ishlash, stressni boshqarish va mahsulotlar bilan ishlash bo'yicha maxsus treninglardan o'tadi.

- **"Karyera lifti" (Ichki o'sish):** Kompaniyadagi eng muhim HR prinsiplaridan biri — rahbarlik lavozimlariga tashqi bozordan emas, balki kompaniyaning o'zida oddiy sotuvchilik yoki kassirlikdan boshlagan xodimlarni o'stirishdir. Bugungi kunda o'nlab do'kon direktorlari va top-menejerlar o'z faoliyatini aynan shu tarmoqda oddiy ishchi sifatida boshlagan

- **Ochiq muloqot va shaffoflik:** Biznes kattalashgan bo'lsa-da, kompaniya rahbariyati xodimlar uchun ochiqlik siyosatini saqlab qolgan. Asoschi va top-menejerlar doimiy ravishda joylarga chiqib, xodimlar bilan bevosita muloqot qiladi va ularning muammolarini tinglaydi.

Korzinka o'z faoliyatini kichik biznes shaklida boshlagan bo'lib, inson resurslarini samarali boshqarish, xodimlarni rivojlantirish va korporativ madaniyatni shakllantirish orqali mamlakatdagi eng yirik chakana savdo tarmoqlaridan biriga aylangan. Ushbu tajriba inson resurslarini boshqarish tizimi korxonaning uzoq muddatli rivojlanishida muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Inson resurslarini boshqarish tizimida zamonaviy HR-texnologiyalaridan foydalanish ham kichik biznes subyektlaridagi bir qancha muammolarni hal qiladi. Masalan, ATS (Applicant Tracking Systems) nomzodlarni kuzatish tizimi. Bu tizim sun'iy intellekt yordamida kerakli rezyumelarni avtomatik qidirib topadi va mos kelmaydigan nomzodlarni rad etadi. Shuningdek, Telegram-botlar orqali nomzodlar bilan birlamchi suhbatlarni (savol-javoblarni) avtomatlashtirish mumkin. LMS (Learning Management Systems) tizimi esa yangi ishchiga kompaniya qoidalarini o'rgatishga rahbarning vaqti yo'qligida qo'l keladi. Bunda kichik biznes egasi bir marta video-ko'rsatma yoki qo'llanma tayyorlab platformaga yuklaydi. Yangi xodim ishga kelgan birinchi kuni tizim unga avtomatik darslar va testlarni taqdim etadi. Bu rahbarning vaqtini 80% gacha tejaydi. Bundan tashqari, task-menejerlar va KPI dashbordlari orqali xodimlarning ishini subyektiv baholash va vazifalar chalkashligini oldini olish mumkin. Bu tizimda har bir xodimning kunlik va oylik vazifalari dasturda ko'rinib turadi. Kim qancha ish bajargani, loyiha qaysi bosqichda ekanligi shaffof bo'ladi. Bu subyektiv baholashning oldini oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Tadbirkorlik va fermerlikni qo'llab-quvvatlash markazi ma'lumotlari
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.08.2013 yildagi PQ-2022-son qarori
3. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi (2025)
4. UZSTAT ma'lumotlari
5. Korzinka.uz